

BALTAGUL

de Mihail Sadoveanu

I Introducere

Pea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea este caracterizată de o serie de **metamorfoze** sociale, culturale, politice și economice, reflectate și în **literatură**, prin apariția **realismului**, manifestată ca o reacție împotriva **ROMANTISMULUI**. Astfel, dacă pentru romantici natura reprezintă o sursă de inspirație transfigurată artistic prin **fantazie**, pentru mîntorii realisti, natura și întreaga realitate exterioară devin obiecte de analiză. Realismul prinde strălucire în romanul „**Baltagul**”, scris de Mihail Sadoveanu și publicat în 1930.

Nicolae Manolescu afirmă: „Sadoveanu pune în cea mai mult de o pagină ceea ce lui Rebreanu îi ia un întreg capitol”. Observația surprinde caracteristica principală a romanului sadovenian: **sintetizarea realității**.

II Cuprins

Romanul „**Baltagul**” prezintă **monografia satului moldovenesc de la munte**, lumea urbană a pîrterilor, avînd în prim-plan călătoria și pedeapsa celor ce l-au mis pe Kechilor Lipan. Opera se înscrie în **realismul mitic** prin perspectiva narativă, prin **naratorul obiectiv**, **omniscient și omniprezent**, prin descrierile mimetice utilizîndu-se **tehnica detaliului semnificativ**, prin **viziunea tradiționalistă**, și prin **contrapunctarea apelor reale cu cele mitice și prin prezenta** **indurilor spațio-temporale**.

Un prim argument îl constituie *indicii spatio-temporali*. *Termen*
Timpul este prezintă vag: ~~aproximativ~~ „aproape de Ghântul Indriei”,
„în Portul Mare”, „10 Martie”. *Codul acțiunii* conține indicii spațiali
reali: satul Măgura Iarcului, Dama, Bistrița. Fiind un roman
realist, *pentru veridictate*, traseul urmat de Vitoria și de Gheorghita în
căutarea lui Nichifor conține toponime existente pe hartă. Caracterul
de *roman realist mitic* este susținut de toponimul simbolic, răpa,
în care Vitoria coboară, oremura lui Orfeu, în Infern și descoperă
osemintele lui Nichifor. În plus, răpa reprezintă o etapă în procesul
maturizării lui Gheorghita.

Un alt argument se referă la încadrarea în realismul mitic este
reprezentat de *perspectiva narativă*. Romanul *debutant* are legenda
născuturii eternelor, prima „voce” pe care o aude cititorul fiind
chiar cea a lui Nichifor Lipan, marele absent. Treptat, după evocarea
unor dialoguri în toate dintre Vitoria și Nichifor, *perspectiva narativă*
se schimbă, făcând loc unui *narator neutru*, cu *focalizare zero*
alternată cu *focalizarea internă*. Deși naratorul *omniscient* este unic,
la parastatul lui Nichifor, Vitoria primește rolul naratorului, fiind un
personaj reflector. Inteligentă și calculată ~~ca~~ „ca un Hamlet”,
Vitoria reconstituie crima pe baza propriilor deducții și se ~~pres~~
poartă pe veridict în fața celor prezenți, determinându-i pe vin-
nici să-și recunoască fapta.

- tema + 2 secvențe ilustrative

Romanul „Baltagul” înglobează marile teme radoueniene: viața pastorală, natura, iubirea, înțelepciunea și arta povestirii. În consecință, tema acestui roman este una foarte generală: condiția omului aflat la granița dintre două lumi.

O primă secvență ilustrativă temei generale este cea al pînii erezmitelor lui Nechifor, într-o răpă (indice spațial simbolic), între Iuba și Iabara. În timp ce neinițiatul Gheorghita se pierde în firea când vede erezmita tatălui său, Vitoria respectă ordinea spirituală (își jeluște sufletul, aprinde o lumânare, așteaptă pregătirile pentru o înmormîntare creștină). Cu toate acestea, nu neglijează aspectele lumesti: caută indicii covârșirii crimei, încearcă să înțeleagă în amănunt coordonatele locului.

Alta secvență negativă este constituită de pomana menită a erezmita lui Nechifor Lepan. Total atipic pentru a vedea, Vitoria încălță ritualul strămoșesc al înmormîntării, comportându-se foarte teatral, pe surprinderea tuturor erezmitelor. Aceasta le cere celor prezenți să mănînce și să bea întotdeauna la o petrecere. Vitoria îl iscodește iritant pe Calistrat Bogza, care își pierde umplutul și se deronspiră. Prîminalul este apst de Gheorghita în baltagul, fapt ce denota finalizarea maturizării eroului, capabil să-și ia locul tatălui său.

- două elemente de compoziție

Un prim element de compoziție este constituit de titlu. La născut aleriu, acesta este nominal, alcătuit dintr-un singur substantiv comun, articulat hotărât, care anticipează obiectul crimei lui Nechifor Lipan, personaj aleriu. Baltagul este un obiect utilizat de violenți ca armă de autodepărare și ca instrument de lucru. Baltagul are și conotații alegorice: când egoismul ghidează omul, baltagul generează crime, însă același obiect restabilește ordinea când pune pe lănele lănele.

Un alt element de compoziție îl reprezintă semnificația numelor personajelor, care configurează temerile profunde ale romanului. Numele Vitoria provine din latinescul „victor” (victorie, biruință) și sugerează statutul eroinei în raport cu răul, cu moartea și cu prejudiciile lumii. Nechifor, marele aleriu al romanului, poartă un nume atribuit în mitologia greacă lui Zeus și unor divinități: Nikephoros (purător de biruință). Gheorghita, numele diminutivat al rădăcinii se a vers balaurul, moștenește numele adevărat al tatălui său, pe care îl poartă unori Vitoria și îl striga cu disperare în momentul rădăcinii în răpa morții.

★ Limbajul: schimbarea registrelor stilistice.